

відповіді на поставлені запитання і запишіть їх у формі розповідних речень. (Це і будуть тези) і т. ін.

Вправи та завдання на перебудову тексту зі зміною підходу до навчального матеріалу сприяють формуванню у студентів умінь переводити художній чи публіцистичний текст у план інформації-повідомлення, змінювати при потребі спосіб викладу матеріалу, вибирати з об'ємних текстів інформацію, що стосується певного питання, теми, проблеми, а отже, вільному володінню прийомками роботи з неадаптованими до навчальних потреб текстами. Наведемо приклади таких вправ та завдань:

1. Прочитайте текст. Перекажіть його зміст, перевівши в інформативний план і надавши рис наукового стилю. Запишіть його, максимально скоротивши всіма відомими вам способами.

2. Визначте, яким способом викладено матеріал у тексті: індуктивним чи дедуктивним. Знайдіть частини, в яких: а) викладена проблема, загальна для всього тексту; б) проблема розвивається на частковому матеріалі; в) теза ілюструється конкретним прикладом. Перебудуйте (усно) текст, користуючись індуктивним способом викладу (від конкретних прикладів до загального висновку). Перекажіть його стисло. Порівняйте обидва тексти. Чи відрізняються вони засобами зв'язку між інформативними частинами? Чому?

3. Прочитайте текст. Виберіть із нього матеріал, що характеризує: а) основні спроби створити штучну міжнародну мову; б) особливості мови есперанто. Запишіть отримані мікротексти, максимально скоротивши їх і розставивши в логічній послідовності. Не забувайте використовувати потрібні засоби поєднання інформативних частин тексту.

З метою вдосконалення вмінь визначати граничний обсяг матеріалу до запропонованої теми і моделювати її структуру у вигляді плану чи тез можна застосувати такі вправи:

1. Підготуйте план і тези приблизної відповіді на екзамені з української мови на одне з питань: 1) Норми української мови. 2) Частини мови. Їх класифікація. 3) Стили української мови.

2. Переглянувши часописи «Українська мова і література в школі» та «Дивослово» за декілька останніх років, підготуйте тези повідомлення на тему «Нові підходи до викладання української мови в школі».

До найскладніших завдань трансформаційного типу належать комплексні завдання, що сприяють формуванню умінь і навичок планування, тезування, конспектування, анотування, рецензування. Такі завдання передбачають застосування, шліфування і корекцію набутих умінь та навичок, аналіз чужих і власних помилок, виконуються як в аудиторних, так і в позааудиторних умовах.

Запропонована система вправ і комунікативних завдань сприяє засвоєнню основних способів компресії тексту студентами-філологами – майбутніми редакторами освітніх видань та виробленню в них необхідних комунікативних умінь і навичок, допомагає ліквідувати прогалини у шкільних знаннях і вміннях випускників і підготувати їх до якісного сприйняття усіх дисциплін лінгвістичного циклу.

Подальше вивчення проблеми доцільно проводити у таких напрямках:

1) наступність у формуванні комунікативних умінь студентів-філологів між школою і ВНЗ;
2) удосконалення різних видів мовленнєвої діяльності студентів-філологів під час вивчення систематичного курсу сучасної української літературної мови та інших (і не тільки лінгвістичних) дисциплін навчального плану філологічних факультетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Валгина Н. С. Теория текста : учебное пособие / Н. С. Валгина. – М. : «Логос», 2004. – 280 с.
2. Добраев Л. П. Смысловая структура учебного текста и проблемы его понимания / Л. П. Добраев; под ред. В. В. Давыдова. – М. : Педагогика, 1982. – 176 с.
3. Дридзе Т. М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации: проблемы семиосоциопсихологии / Т. М. Дридзе; отв. ред. И. Т. Левыкин. – М. : Наука, 1984. – 268 с.
4. Златів Л. М. Формування у студентів філологічного факультету умінь сприймати і відтворювати зміст науково-навчального тексту : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Златів Леся Михайлівна. – К., 2000. – 282 с.
5. Кузнецова Л. М. Формирование у иностранных учащихся умений конспектирования печатных общеполитических текстов (на среднем этапе обучения): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02/Л. М. Кузнецова. – М., 1980. – 23 с.
6. Павлова В. П. Обучение конспектированию: теория и практика / В. П. Павлова. – М. : Русский язык, 1983. – 96 с.
7. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.
8. Чепелева Н. В. Психология чтения текста студентами вузов / Н. В. Чепелева. – К. : Либідь, 1990. – 100 с.

The system of exercises and tasks which are directed at acquiring ways of information compression of the text by students of philological departments and elaboration of skills to shorten text to informative minimum are grounded in the article.

Key words: informative compression, semiotic, communicative ways of compression, analytical, reproductive, transformative exercises.

Н. П. Ковальчук

ЗМІСТОВІ І СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУНКТУАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто питання статусу пунктуаційної компетентції, визначено її зміст, структуру; встановлено рівні реалізації компетентнісного підходу до вивчення пунктуації.

Ключові слова: компетентність, пунктуаційна компетенція, процес формування, динаміка розвитку, рівні пунктуаційної компетентції.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Спрямованість системи освіти на засвоєння системи знань, яка була традиційною й виправданою ще декілька десятиліть тому, вже не відповідає сучасному соціальному замовленню, що вимагає виховання самостійних, ініціативних і відповідальних членів суспільства, здатних ефективно взаємодіяти у вихованні соціальних, виробничих та економічних завдань. Виконання цих завдань потребує істотного посилення самостійної й продуктивної діяльності школярів, розвитку їхніх особистісних якостей, творчих здібностей, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватись у житті суспільства [4, с.16].

У зв'язку з цим нині почали відбуватися кардинальні зміни в розвитку освіти. На сторінках періодичної педагогічної преси і навіть у змісті нормативних документів, що регламентують розвиток освітніх процесів, досить часто можна натрапити на тезу про необхідність запровадження компетентнісного підходу [1; 2; 5; 8; 9]. Цей термін відносно новий у нашій країні, тому існують різні його трактування.

Українські (Пометун О., Овчарук О., Бібід Н., Трубачева С.) та російські вчені (Хуторський О., Савенков А., Зимня І.) розглядають і розмежовують у своїх роботах поняття “компетентність”, “компетентнісний підхід”.

Під поняттям “компетентність” розуміють інтегровану характеристику якостей особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції [4, с.93].

Компетентність складається з відповідних ключових – це основний набір найзагальніших понять, які мають бути деталізованими в комплексі знань, умінь, навичок, цінностей і відношень за навчальною галуззю школярів [4, с.93].

Під поняттям “компетентнісний підхід” розуміється спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетентностей школяра, яких він набуває впродовж вивчення предмета або предметів в усіх класах середньої школи [3].

Це потребує відповідної системи змін у змісті освіти :

- 1) визначення переліку ключових компетентностей;
- 2) ідентифікації їх з окремими розділами предмета;
- 3) вибір змісту предмета, який може забезпечити формування всієї системи компетентностей;
- 4) встановлення рівня та показників сформованості компетентностей на певному етапі й кожного року навчання;
- 5) розроблення системи контролю та корекції процесу формування компетентностей учня [4, с.67].

Компетентність – це оволодіння учнем відповідних компетенцій – загальних здібностей, в основі яких знання, досвід, цінності, схильність, що здобуваються завдяки навчанню [6]. Тому детальніше розглянемо складові освітньої компетенції, яка моделює діяльність учня для його повноцінного життя у майбутньому, допомагає реалізувати будь-яку компетенцію.

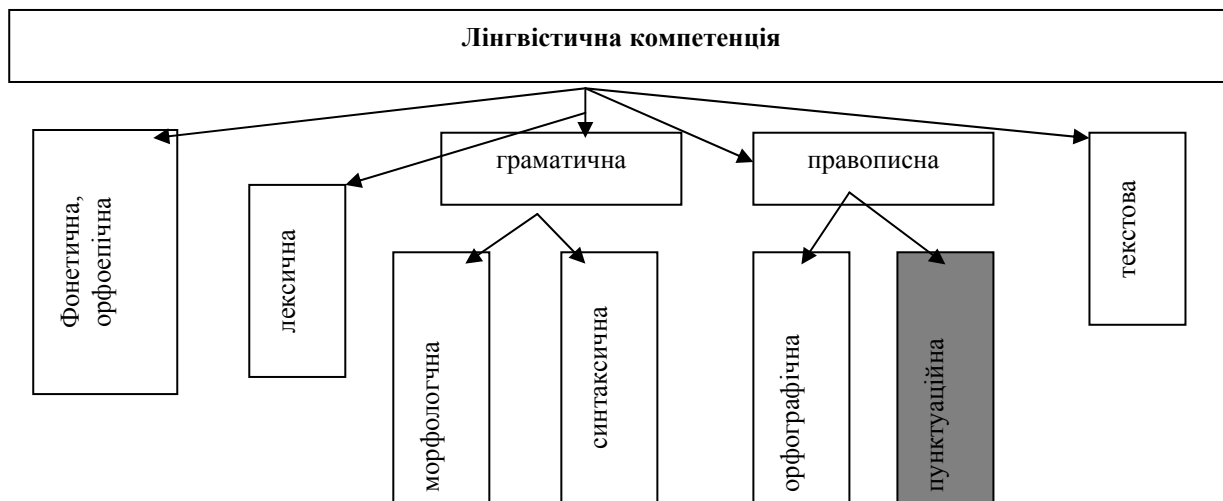
Освітня компетенція – це потреба у навчальній підготовці, яка виражається сукупністю взаємопов'язаних значеннєвих орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду діяльності учня щодо відповідного оточення об'єктів дійсності, необхідних для встановлення особистісно- й соціально значеннєвої продуктивної діяльності [6].

Тому проблема полягає у тому, що вивчення пунктуаційної компетенції ще не стало предметом комплексних наукових досліджень, незважаючи на загальне зростання інтересу вітчизняних дослідників до проблеми освітніх компетенцій.

Формулювання цілей статті. Оскільки мета нашої розвідки полягає у визначенні статусу, змісту, структури пунктуаційної компетенції та основних шляхів її реалізації на уроках рідної мови і в процесі навчання студентів-філологів, ми ставимо перед собою такі завдання:

- визначити зміст, структуру пунктуаційної компетенції;
- встановити рівні реалізації компетентнісного підходу вивчення пунктуації;
- описати перший рівень загального теоретичного уявлення, формами фіксації якого є розроблення змісту теоретичної пунктуаційної компетенції.

Виклад основного матеріалу дослідження. У своєму дослідженні ми, передусім, звертаємо увагу на лінгвістичну компетенцію як підґрунтя вивчення української мови, складові якої узагальнемо в таблиці:

Отже, у складі лінгвістичної компетенції виділяють [7] синтаксичну й пунктуаційну, які в українській мові формуються у взаємозв'язку, що знайшло відображення у назві розділів “Синтаксис і пунктуація”.

Процес формування пунктуаційної компетенції включає такі етапи (ми беремо за основу етапи загальнодидактичного підходу компетенцій, які зазначені у посібнику Окоця В.):

- 1) пошук прояву ключових компетенцій у кожній конкретній темі;
- 2) проектування пунктуаційної компетенції на всіх ступенях навчання;
- 3) відображення пунктуаційної компетенції в навчальних стандартах, програмах, підручниках та методиках навчання [7].

Пунктуаційна компетенція є освітньою, предметною, оскільки її формування відбувається на уроках української мови (вивчення пунктуаційного матеріалу, формування навичок правопису, застосування їх на уроках розвитку мовлення, у побудові власних діалогічних та монологічних висловлювань і пунктуаційному їх оформленні на письмі упродовж усього навчання).

Отже, пунктуаційну компетенцію ми можемо структурувати таким чином:

Для з'ясування специфіки формування пунктуаційної компетенції на кожному етапі потрібно описати її динаміку.

Динаміка розвитку пунктуаційної компетенції		
Етапи навчання	Об'єкт дійсності	Елементи компетенції, які засвоюються
1-ий етап початкова школа (1-4 кл.)	Види речень за метою висловлювання та інтонацією. Розділові знаки при однорідних членах речення. Розділові знаки при однорідних членах зі сполучниками, кома на межі складного речення [8].	Уміння визначати вид речення за метою висловлювання, роз-пізнавати речення з окличною інтонацією та пояснення розділових знаків у вивчених пунк-тограмах.
2-ий етап основна школа (5-9 кл.)	Розділові знаки кінця речення, між підметом і присудком, при одно-рідних членах речення, вставних сло-вах, звертаннях, між частинами складного речення, при прямій мові, діалозі, дієприкметнику, дієприк-метниковому звороті, дієприс-лівнику, дієприслівниковому звороті, вигуку, в неповних реченнях [9].	Ставити та обгрунтовувати розділові знаки у вивчених синтаксичних конструкціях, ін-тонувати речення, правильно їх будувати, розташовувати розді-лові знаки у власних вислов-люваннях, знаходити і виправ-ляти пунктуаційні помилки у своїх та чужих роботах.
3-ій етап старша школа (10-12 кл.)	Розділові знаки у вивчених синтак-сичних конструкціях. Система розділових знаків української мови.	Систематизувати знання пунк-туаційного матеріалу, набуті у попередніх класах, удосконалити пунктуаційні вміння.

Така динаміка розвитку свідчить про те, що з класу в клас у процесі навчання збільшується кількість і якість засвоєних учнями елементів пунктуаційної компетенції, наприклад, у початковій школі закладаються основи знань про будову речення лише за метою висловлювання та розділових знаків кінця речення, поняття “просте” та “складне речення”, в основній – відбувається поглиблення і розширення цих елементів, які в свою чергу входять до граматичної та правописної компетенції на основі текстової. Тобто, відбувається розвиток компетенції в читанні та письмі. В старшій школі удосконалюються елементи пунктуаційної компетенції, набуті в попередніх класах.

Отже, визначення змісту пунктуаційної компетенції має **три основні стадії**.

Перша стадія загального теоретичного уявлення, формами фіксації якої є **розроблення змісту теоретичної пунктуаційної компетенції**, визначення її складу, структури, функцій.

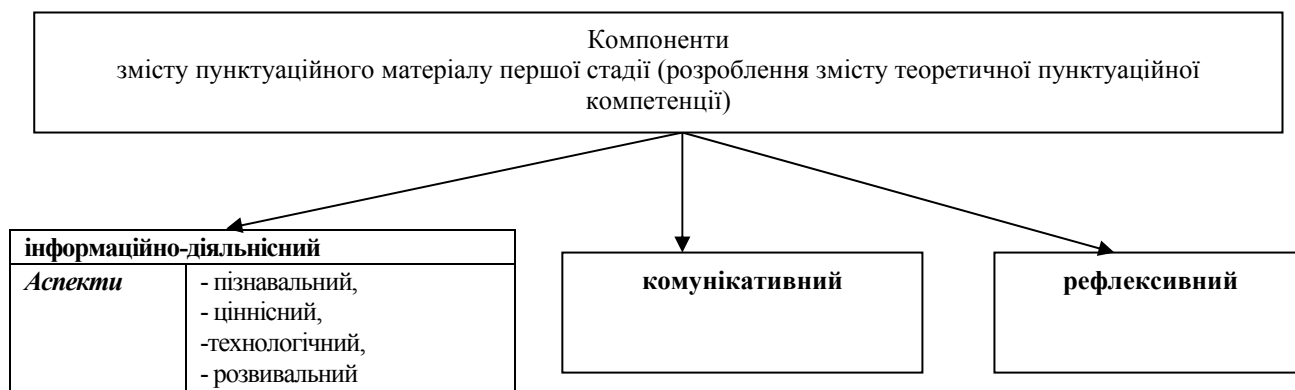
Друга стадія – це стадія **навчального предмета**, де відбувається конкретизація складу, структури, функцій змісту теоретичного матеріалу з пунктуації. Вона фіксується у стандартах освіти, навчальних планах та методиках викладання.

Третя стадія – це стадія **навчального матеріалу з пунктуації**, коли склад, структура й функції вивчення пунктуації фіксуються у формі підручників та інших засобів навчання, тут здійснюється подальша конкретизація змісту навчального предмета, зокрема і пунктуації [7, с.158].

Детальніше зупинимося на розгляді першої стадії.

Оскільки загальна середня освіта розглядається як основа цілісного розвитку особистості молодої людини та її соціального ставлення до суспільства, а зміст пунктуаційного матеріалу виступає як педагогічно адаптований соціальний досвід, він має складатися з відповідних йому структурних складників, кожен з яких є певним специфічним досвідом і в кінцевому результаті може бути відображеним у вигляді системи компетенцій. Керуючись тим, що соціалізація

особистості відбувається в різних сферах діяльності, спілкування та самосвідомості, доцільно говорити про такі компоненти змісту пунктуаційного матеріалу, як: **інформаційно-діяльнісний, комунікативний і рефлексивний, які властиві вивченню пунктуаційного матеріалу.**

Інформаційно-діяльнісний компонент має бути комплексним і вмщувати складники, що визначають різні аспекти формування пунктуаційної компетентності та процеси діяльності, зокрема: **пізнавальний, ціннісний, технологічний, розвивальний.** Вищезазначене узагальнемо в таблиці.

Пізнавальний аспект формування пунктуаційної компетенції – це вивчення теоретичного пунктуаційного матеріалу. Основою вивчення теоретичного синтаксично-пунктуаційного матеріалу виступає робота над правилом, що передбачає переважно аналітичну діяльність учнів. Основні види робіт, наприклад, у п'ятому класі: аналіз лінгвістичних казок, розв'язування кросвордів, ребусів, розгляд пунктуаційних таблиць, схем, ознайомлення з текстом параграфа, мотивацію навчально-пізнавальної діяльності учнів можна здійснювати й у віршованій формі.

Наприклад, сформулювати три правила "шляхетної пунктуаційної поведінки" на уроці "Складне речення":

*1. При зустрічі з будь-яким "прикордонником", крім сполучників **і (й), та (і), чи, або,** спокійно ставте кому.*

*2. При зустрічі зі сполучниками **і (й), та (і), або, чи** подумайте, чи потрібна кома.*

3. При зустрічі з частинами речення у складному, поєднаними тільки за допомогою інтонації, згадайте, який необхідно поставити знак, згідно з пунктуаційним правилом: двокрапку, тире, крапку з комою чи кому.

Ціннісний аспект формування пунктуаційної компетенції – забезпечення сприйняття матеріалу з пунктуації через початкові знання, формування в учнів пунктуаційної компетенції, це усвідомлення цілісного характеру пунктуації, усвідомлення значення пунктуаційних умінь у житті кожної людини.

Найкращим засобом активізації розумової і мовленнєвої діяльності учнів під час вивчення пунктуації є робота над застосуванням правил у текстах, у яких подано новий матеріал або поглиблюється вже відомий; текстах, у яких представлено нову інформацію, що є цікавою та доступною для учнів (науково-популярні, художні, публіцистичні). Тексти першого типу є науковими і невеликими за обсягом. Їх варто використовувати як диктанти інформаційної дії. Так, у процесі вивчення теми „Розділові знаки при однорідних членах речення” учні 5 класу пропонуємо попрацювати над таким текстом для запам'ятовування:

Кома і крапка – найдавніші розділові знаки. Вони з'явилися у перших друкованих книгах шістнадцятого століття.

Кома – слово з латинської мови, мало значення: кую, б'ю, відсікаю, відрубую, відділяю.

Крапка – це переклад латинського слова пунктум, яке дало нам такі назви: пункт, пунктуація, пунктир, пунктуальний, пунктограма (Г.Граник).

Тексти другого типу більші за обсягом, тому їх потрібно використовувати для формування навичок аудіювання, розвитку зв'язного мовлення. Наводимо приклад науково-популярного тексту, який пропонуємо розглянути у 8 класі на уроці ознайомлення з розділовими знаками у реченнях, різних за метою висловлювання.

*Один письменник стверджував, що існує п'ятдесят способів сказати слово **так** і п'ятсот способів відповісти **ні**, а для того щоб написати ці слова є тільки один спосіб.*

Чи можна погодитися з цим твердженням? Можливо, і так, але...

*Справді, способів вимовляти слово, навіть найкоротше, існує велика кількість. Слово **ні**, яке ми промовляємо, може бути спокійним чи схвильованим, сердитим, радісним чи сумним. Ваш голос може при цьому звучати м'яко чи твердо. Але ці особливості не передаються, коли ми пишемо, у такому випадку існує тільки один спосіб – буквений, який утворює слово.*

*Але... ось одне і теж слово, записане декілька разів: **Так. Так! Так? Так?! Так...Так, Так::** Промовте про себе ці слова, вслухайтеся в їх звучання. Навряд чи воно буде однакове.*

*Вам зрозуміло, що із крапкою – це спокійне **так**, яке може бути мужнім, рішучим чи гірким. **Так** зі знаком питання – це так, яке передає питання, сумнів, незрозуміння чи прохання щось дозволити. **Так** зі знаком питання та оклику – сильне непорозуміння (у цьому випадку **Так?!** можна "трактувати" як **Невже?**), лише з окликом – сильне почуття (може бути радість чи гнів). Із три крапками – це невпевненість, роззубленість, роздуми, яких це важко*

передати словами, сум, розчарування. Кома після **так** ніби свідчить: зараз буде сказано про те, що саме підтверджується цим **так**; двокрапка – сигнал того, що далі буде йти пояснення, чому сказано **так**.

Записані на папері слова можуть виражати далеко не все, що вміщує жива людська мова, яка передається інтонацією, темпом мови, жестами і мімікою. Однак, той, хто пише та читає, вживає не лише слова, але й додаткові засоби – розділові знаки. Вони допомагають повніше та точніше висловити зміст писемної мови.

Розділові знаки дають можливість сказати писемною мовою значно більше, ніж можна записати буквами. Вони допомагають висловити різне значення слів і почуття, які їх прикрашають (Г.Граник).

Методика роботи з таким текстом є багатогранною, це дає змогу розвивати в учнів пунктуаційні вміння, працювати над різними видами мовленнєвої діяльності. Основні прийоми опрацювання інформації, вміщеної у текстах: сприйняття тексту на слух із подальшим стислим його переказом; слухання тексту, а потім бесіда чи виконання тестових завдань; читання тексту, виписування ключових слів і формулювання головної думки; мовчазне читання, складання плану, переказування.

Технологічний аспект формування пунктуаційної компетенції забезпечує ознайомлення учнів із методами спостереження над мовним матеріалом, формує вміння порушувати та розв'язувати проблему, сприяє побудові й організації навчання як творчого процесу та формуванню досвіду.

На уроці вивчення неповних речень учням 8 класу пропонуємо завдання для порівняння структурно-семантичних особливостей повних і неповних речень:

Переписати речення у два стовпчики. Визначити граматичну основу речень. Порівняти речення за змістом і за будовою:

1. Дівочі вінки на воді.	1. Дівочі вінки.
2. Цей вінок сплетений із любов'ю. Він призначається для коханого.	2. Цей вінок сплетений із любов'ю. Він для коханого.
3. У ніч на Івана Купала дівчата виходять опускати вінки на воду. — А що це означає? — Вінок, опущений цієї ночі на воду, розкаже про майбутню дівочу долю.	3. Он і дівчата! — А таки вийшли. — Кидають для чогось вінки на воду. — А що вміщує їм вінок на воді? — Дівочу долю.

З допомогою цих прикладів учні усвідомлюють специфіку неповних речень, особливості вживання розділових знаків.

Розвивальний – розвиток пізнавального інтересу учня до пунктуації з допомогою ознайомлення його з основами теорії її вивчення, сприяє розвитку активності та самостійності учнів через залучення до практично-дослідної роботи.

Наводимо приклад такого завдання.

1. Прочитати текст:

1) Ясне сонце почало підніматися десь далеко за лісом. Його червоний світ слався в лісі по снігу. На опущених інеш високих гілках стрибало його ясне проміння, висвічуючи то жовто-зеленими, то червоно-синіми іскорками.

2) Ясне сонце почало підніматися десь далеко за лісом, і його червоний світ слався в лісі по снігу, а на опущених інеш високих гілках стрибало його ясне проміння, висвічуючи то жовто-зеленими, то червоно-синіми іскорками (Панас Мирний).

2. Зіставити уривки описів. Чим вони відрізняються?

3. Прочитати обидва уривки вголос, правильно інтонуючи їх. Дати характеристику інтонації в обох випадках.

Яка роль розділових знаків?

4. Подумати, чому Панас Мирний використав в описі складні речення, а не прості. Коли надають перевагу складносурядним реченням?

5. Визначити словові зв'язки між складовими частинами складносурядного речення, вмотивувати використання сполучників. Якими ще реченнями можна передати цей опис?

6. Подумати, які з описів будуть ближчими між собою: ті, що складаються з простих речень і складносурядного чи складносурядного та безсполучникового? Про що свідчить наявність кількох синонімічних варіантів одного й того ж уривка?

Комунікативний компонент змісту пунктуаційного матеріалу запезпечує формування досвіду спілкування особистості з іншими (інтонування – в усному мовленні; пунктуаційно правильне оформлення тексту – на письмі).

Кожна група учнів отримує різні інструкції щодо роботи:

1. Уявіть, що ви адвокат. Вам потрібно виступити в захист розділових знаків.

2. Уявіть, що ви журналіст. Подумайте над такою проблемою: чи потрібні нашим сучасникам розділові знаки.

Не забувайте, що вам потрібно висвітлити проблемне питання, спираючись на різні точки зору.

3. Ви – письменник. Вас запросили на зустріч зі школярами. Як би ви розповіли про розділові знаки?

Отже, кожна група виконує своє завдання. Потім представник кожної групи виголошує написане вголос (не читаючи інструкцій). Учні повинні здогадатися, які інструкції виконувалися, проаналізувати, чи правильно дібрані мовні засоби залежно від ситуації.

Рефлексивний компонент змісту пунктуаційного матеріалу – самопізнання, саморозвиток учня.

Ураховуючи зазначений компонент, можна запропонувати учням завдання, які передбачають проведення мовних експериментів, дослідів, ознайомлення з додатковою та довідковою літературою. Для прикладу наведемо зразок такого завдання у 8 класі:

Укласти список науково-популярної літератури до розділу "Пунктуація". Написати рецензію: на наукову статтю, посібник, підручник.

Висновки. Таким чином, обґрунтування складових пунктуаційної компетентності свідчить про її багаторівневий характер, важливість її формування для розвитку особистості учнів. Основою формування пунктуаційної компетентності можна вважати програмовий матеріал, методичні посібники, інтерактивні методи навчання, засоби навчання, вивчення пунктуації на текстовій основі та інше. Важлива роль у формуванні пунктуаційної компетентності відводиться вчителю, який має проаналізувати, готуючись до уроку, як саме пунктуаційний матеріал можна використати для розвитку в учнів пунктуаційної компетенції. Для цього складається їх орієнтовний перелік, який відтворюється в планах уроку. Окреслений нами зміст та структурна організація пунктуаційної компетенції дозволить зробити уроки вивчення пунктуаційного матеріалу більш насиченими, результативними, підвищить інтерес до вивчення рідної мови, оскільки учні будуть самі визначати практичну цінність вивчаного матеріалу, бачити взаємозв'язок у вивченні пунктуації та підвищенні рівня культури мовлення. Перспективним, на наш погляд, є дослідження шляхів формування пунктуаційного матеріалу, вивчення критеріїв оцінювання рівня пунктуаційної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт загальної середньої освіти. Українська мова // Дивослово. – 1997. – №7. – С.18 – 29.
2. Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови // Дивослово. – 1994. – №7.
3. Іванов Д.А., Митрофанов Г.К., Соколова О.В. Компетентнісний підхід в освіті. Проблеми, поняття, інструментарій // Зарубіжна література. – № 23 – 42, грудень 2006. – С.16 – 24.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики/ Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: "К.І.С.", 2004. – 112 с.
5. Концепція мовної освіти 12-річної школи // Дивослово. – 2002. – №2. – С.4. – 10.
6. Красевський В.В., Хуторської А.В. Основи обучения. Дидактика и методика. М.: Академия, 2008. – 352 с.
7. Оконь В. Введение в общую дидактику. – М.: Высш. шк., 1990. – 382 с.
8. Програми середньої загальноосвітньої школи. 3 – 4 класи. – К.: Початкова школа. – 2003. – 296 с.
9. Українська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-12 класи. – К.: Перун, 2005. – 176 с.

In the article the question of status of the punctuation competence, considered its content, structure; installed levels of the realization of the competence approach of study of punctuation is set.

Key words: competence, punctuation competence, process of forming, dynamics of development, levels punctuation competence.

Н. В. Мандрюк

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ РОБОТИ З ТЕСТОМ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У статті висвітлюється сутність тексту як засобу розвитку комунікативних умінь учнів; аналізуються лінгвістичні засади роботи над текстом у школі; визначається місце роботи над текстом у навчальному процесі.

Ключові слова: текст, мовлення, тема, лінгвістичний аналіз тексту.

В умовах докорінних змін у сучасному суспільстві однією з першорядних є проблема цілеспрямованого формування особистості. Провідним завданням освіти є створення умов для всебічного розвитку людини, здатної самонавчатися впродовж життя, виявляти оригінальність мислення, вільно, у неповторній мовленнєвій формі виражати власну громадянську позицію, творчо і нестандартно розв'язувати життєві ситуації. Досягти цього неможливо без розвитку мовної культури учнів, навчання їх ефективної комунікації. Одним із важливих завдань навчання мови, визначених у Концепції мовної освіти 12-річної школи, є "вдосконалення і формування вмінь і навичок спілкування, вільного вираження думок і почуттів у різних сферах суспільного життя; оволодіння культурою мовлення" [4, с.62].

Важливою складовою розвитку мовної особистості є формування монологічного мовлення учнів загальноосвітніх шкіл, зокрема, умінь створювати письмові тексти різних типів, стилів і жанрів. Одним із недоліків практичної методики створення письмових висловлень є нерівномірна увага вчителів-практиків до різних етапів навчання учнів творення тексту, нерозробленість системи роботи над формуванням монологічного писемного мовлення у всій повноті його ланок — програмування висловлення, його реалізація, контроль і корекція. Важливість цієї проблеми в світлі вимог до підготовки всебічно розвинутої мовної особистості, формування в учнів загальноосвітніх шкіл умінь роботи з текстом, контролювати і вдосконалювати власне писемне мовлення, і визначають **актуальність проблеми**, що висвітлюється у даній роботі.

Основою формування вмінь і навичок мовлення є сукупність понять з лінгвістики тексту і стилістики, які стали визначальними у сучасній програмі з мови. Педагог, який прагне добре організувати роботу над розвитком текстом учнів, повинен бути обізнаний не лише з найновішими досягненнями психолінгвістики, зокрема психології усного та писемного мовлення, вікової та педагогічної психології, кібернетики, інформатики, ораторського мистецтва, педагогіки, а, звичайно, і з лінгвістики тексту.